

I. POROĐAJNE BOLI NISU PROKLETSTVO

Neki vjernik iznio je ovo pitanje. Negdje je pročitao da je strah jedini izvor porođajnih boli. Odlanulo mu čitajući kako psihoprofilaktička metoda sprema roditelje za što lakši porođaj. Međutim, zagonetno mu odzvanjaju riječi Post 3,16. Nijesu li porođajne boli nametnute od vrhovnog Zakonodavca kao neotkloniva kazna? Zar roditelje mora ju plaćati taj danak svojoj materinskoj službi? Nijesu li se neki teolozi protivili metodi ublaživanja porođajnih boli? Medicina nam nuđa sredstva bezbolnog rađanja. Zar nije učinjena velika usluga roditeljama što mogu svom majčinskom pozivu odgovoriti a da ne upotrijebe nikakva umjetna sredstva, nego samo da se psihički i tehnički sprema da što bezbolnije porode?

ODGOVOR

Teolog je pozvan da i u ovom pitanju reče svoje stanovište. Radi se o tumačenju teksta Sv. Pisma. Taj tekst je neke odveo na krivo tumačenje, u predrasudu, radi koje su se protivili metodama ublaženja bolova pri porođaju. — Tu se, dakle, zaplela i savjest. Dovodi se u pitanje duhovni ekvilibrij. Važnost pitanja nameće se svima onima koji na bilo koji način dolaze u kontakt s roditeljima, prema tome i ispovjednicima. I porođajna bol je važan fenomen kršćanskog života. Potrebno je odrediti ispravnu orijentaciju u odnosu prema toj boli. — U jednu riječ: teolog je pozvan da s teološkog gledišta izreče svoj sud, jer se radi o pitanju što zasijeca donekle i na područje »fidei et morum« — vjere i kršćanskog čudoređa.

Pothvati znanosti. Teolog priznaje znanosti da je ona na svom specifičnom području slobodna. Teologija poštuje specifične metode raznih znanosti. Recimo konkretnije: teolog poštuje načela i metodu ginekologije i akušerske znanosti kao što poštuje načela i metode drugih znanosti, dok se one zadržavaju na svom području (Denz 3019).

Razumije se da teolog ne prihvaća mišljenje nekih koji smatraju da između teologije i znanosti opstoji nesvediva protivnost. Sve štogod je bilo gdje istinita izrečeno — sve se svodi na jedan izvor, na vječnu Istinu, u kojoj nema protivnosti ni proturječja.¹

Osim toga, teolog ne pripisuje znanosti apsolutnu vrijednost. On zna da tehnika i znanost ne mogu zahvatiti svu problematiku čovječjeg života. Teolog je svjestan toga da nije moguće integralno shvatiti čovječju egzistenciju bez projekcije u nadnarav, preko granica vremena i prostora. Znanosti će uvijek za teologa ostati u rangu sredstava. Bez pretjerane apoteoze znanosti, bez mistificiranja oko znanosti kao nadomjeska religije,² objavljena istina ostaje uvijek kao neka indirektna norma svih znanosti i na njihovu specifičnom području. Istina istini ne smije nikada protusloviti.

U pitanju bezbolnog rađanja znanost polazi iz ova dva načela: prvo, u normalnim uvjetima, ako je tijelo zdravo, nijedna se fiziološka funkcija ne od-

1. SV. TOMA, CG, I gl. 5—8.

2. PIJO XII. u govoru 8. I 1956, ASS XLVIII (1956) 82—93.

vija uz pratnju boli, dosljedno, kao što je bezbolno hodanje, gledanje i sl., tako bi se bezbolno moralo odvijati i rađanje; drugo, prirodno je da uterus pri porođaju postane poprištem raznih kontrakcija i raznih popratnih osjećaja, ali danas je opće poznata činjenica da je ideja boli (iz neznanja ili predrasuda) asociirana s fenomenom porođaja. Ti idejni i osjećajni kompleksi stvaraju uvjetne reflekse, reakcije straha i boli. Time porođaj postaje bolnim doživljajem. Ostvaruje se, dakle, nesklad između prirodnih, normalnih osjećaja kontrakcije uterus-a i činjeničnih, bolnih reakcija moždane kore.

Nova, psihoprofilaktička metoda ide za tim da se uklone negativni, uvjetni refleksi straha i boli. U isto vrijeme treba stvoriti pozitivne reflekse koji će nadomjestiti one negativne (straha i boli). A kako? Poučavati roditelje u pravo vrijeme o tome što se u njima odvija za vrijeme trudnoće i pri rađanju. To znanje će raspršiti maglu otajstva što straši, uklonit će strašilo neminovnih boli. Ženama se predočuje kako nema oslona strahu, nema uzroka boli. Pozivaju se da uvide uzvišenost i ljepotu majčina poziva. U isto vrijeme tehnički se spremaju na to da mišići priviknu na zahtjeve kontrakcije. Buduća majka privikava se, recimo, na trovrstu respiraciju: abdominalnu, grudnu i usnu. Potrebno je, naime, dovesti u sklad respiratorni ritam s ritmom mišića (muskulturnim) pri porođaju.³

Sve ovo znači da psihoprofilaktička metoda odgaja roditelje da porođaj nekako suvereno uzmu u svoje ruke. Rodiljama se podiže svijest. One nijesu više samo »pacijenti« — u doslovnom smislu toga izraza — one nastupaju aktivno, upravno, određujući, nekako, svoju sudbinu u tom važnom trenutku. Dakako, prisutnost vještaka pomoći će još više da taj osjećaj viševrijednosti zavlada dušom i tijelom roditelje.

Neke primjedbe. Svakomu je jasno da ovo razlaganje pretpostavlja kao izvjesnu činjenicu da je nekada u prošlosti porođaj bio općenito bezbolan. Zanimljiva koincidencija! I kršćanska nauka tvrdi da je u iskonskom stanju nevinosti bilo određeno da žena rađa bez boli. Posebna zaštita Svemogućega ne bi bila dopustila da u ženin organizam uđe bol pri porođaju. Međutim, dok vjernici smatraju da je iskonskim grijehom priroda prepuštena sebi, time i pojavi boli, dotle oni koji ne prihvaćaju vjere smatraju da je porođajna bol plod neke sugestije i autosugestije, plod uvjetnih refleksa, kako je rečeno malo prije.

a) Činjenica je danas, kao što je bez sumnje bila i prije, da neke roditelje rađaju bez boli, neke s neznatnim bolima, iako ne uzimaju nikakva analgetička ni anestetička sredstva, niti upotrebljavaju psihoprofilaktičku metodu. Isto tako je činjenica da ima roditelja koje rađaju s velikim bolovima. A objektivne činjenice nuku nas da zaključimo da i predhistorijska žena zove u pomoć primalju ili vrača da joj pomognu pri bolnom porođaju. To znači da je porođaj bio bolan (barem u nekim slučajevima).

b) Ako je ovo objektivna istina, tada moramo reći da se usklađuje s tradicionalnim naučavanjem da čovječji organizam po svojoj strukturi nekako je izložen pojavi boli. Podložan je raspadljivosti, interferenciji protivnih snaga.

3. To je primjena teorije da je »dolor puerperalis« posljedica nedovoljne cirkulacije krvi u muskulaturi materice. Potrebno je, prema tome, opskrbiti mišić uterus-a irigacijom krvi. Tako će prikladna respiratorna i muskularna tehnika pomoći uklanjanju ili ublaživanju boli. — Liječnici savjetuju da i muž prisustvuje porođajima svoje žene, da tim prisustvom podigne njezin duh. Neka žena u tom trenutku osjeti da se muž s njom suživljuje, s njom surađuje u afirmaciji zajedničke ljubavi.

On postaje subjektom mnogih razornih snaga izvana. Endogeni i eksogeni faktori unose rascjep, razdor u njegove snage. Da i ne govorimo kako tim tendencijama nadolaze kod pojedinaca posebni faktori koji prouzrokuju posebne defekte, prirodene bolesti i mane.⁴

c) Navodi se da psihoprofilaktička metoda ima znatnih uspjeha. Recimo da 85—90% roditelja od onih koje se podvrgnu toj metodi osjete blagodati bezbolna porođaja. To znači da metoda ne uspijeva 100%, što je razumljivo, ali se ne može opravdati što danas neki prikazuju tu metodu kao definitivnu obraćun s porođajnim bolima. Treba strogo znanstveno, statistički dokazati tvrdnje, drugim riječima: ne iznositi nešto kao strogo dokazano što je još u fazi vjerojatne teorije ili hipoteze.

d) Bolje je oprezno reći da u toj metodi ima izvjesnih, ima vjerojatnih, ima i problematičnih tvrdnja. Još nije dokazano da je uvjetni refleks straha JEDINI izvor porođajnih boli. Ima učenjaka koji u fiziološkoj i u psihičkoj strukturi ženina organizma nalaze neko opravdanje tim bolima. Oni umuju npr. ovako: priroda s tim bolima prisiljava majku da shvati veličinu časa, da upotrijebi sve svoje snage da pravilno odgovori prirodnom pozivu. Svaka je bol, vele oni, kao alarmni signal koji upozorava organizam da se spremi na samoobranu.⁵ Koji je postotak organizama kod žena koji su tako zdravi da nemaju organsko-fizioloških defekata? A neće li ti defekti doći do izražaja u fenomenu kontrakcije mišića pri porođaju?

e) Simptomatično je i to da se pri uporabi ove metode traži prije svega i bezuslovno povjerenje u efikasnost njene primjene. Apsolutna vjera u metodu je osnovni uvjet za njenu uspješnu primjenu. Neki stručnjaci upozoravaju da time psihoprofilaktička metoda prelazi jednostavno u metodu sugestije. Kao da pretpostavlja da će bol opstojati ili da može opstojati, ali da roditelju treba sugestionirati, tako da ona zbiljsku bol ne osjeti. Time teorija ili hipoteza da je strah JEDINI uzrok porođajnih boli gubi od svoje dokazne snage.

Reklo bi se, dakle, da je svakako pretjerano govoriti da je strah JEDINI uzrok porođajnih boli. Bez sumnje da strah može imati negativnih posljedica u snošenju tereta porođaja, ali, ako je strah u ovom ili onom slučaju uzrokom boli, ne znači da je UVIJEK i da je on JEDINI uzrok tih porođajnih boli.

Moralno gledište. S gledišta moralke mora se reći da psihoprofilaktička metoda sadrži u sebi samo pozitivne elemente te joj se ne može, u granicama same pozitivne znanosti, s moralnog gledišta uputiti nikakva zamjerka.

Doista, ta metoda uključuje nastojanje da se pomogne roditeljama u snošenju boli, a to je poziv ljubavi prema bližnjemu. — Uporabom te metode ne dovodi se u pogibelj ni zdravlje majke ni zdravlje djeteta, time ona ne poprima kvalifikaciju zla čina. — Metoda se ističe iznad nekih drugih vrsta pokušaja da se smanji porođajna bol, npr. iznad hipnotičke metode, jer psihoprofilaktička metoda ne onemogućuje da se u majci pojavi onaj ugodni majčinski osjećaj što ona osjeti u času kada konstatira da je postala majkom. Ova metoda ostavlja netaknutu svijest, te majka u ugodnom majčinskom osjećaju prima neku nagradu prirode za uslugu što čini čovječanstvu rađanjem novog člana ljudske zajednice. — Ova metoda ima i tu odliku što majku poziva na ozbilj-

4. SV. TOMA, III P, 14, 4; II—II 164, 1.

5. PIJO XII, nav. govor.

nost, odgaja je u čvrstoći, pogoduje razvoju plemenitih osjećaja, omogućuje majci da se afirmira, da dokaže svoju sposobnost. — Može se u prilog te metode iznijeti i to da, zahvaljujući njenoj primjeni, neke žene neće iz straha pred bolima izbjegnuti začće i rađanje. — Bez obzira na to kojih su životnih nazora oni koji tu metodu najviše propagiraju, moramo jednostavno zaključiti da »sama metoda nije nužno povezana uz načela materijalizma ili determinizma niti se moraju prihvatiti sve točke teorije uvjetnih refleksa«. ⁶

Ako tu metodu promatramo s gledišta profesionalne moralke, očito je da je kršćanski liječnik osobito pozvan da upotrijebi sve svoje snage da i na ovaj način pomogne bližnjemu, tj. roditeljama. Kršćanski liječnik u svim novim dostignućima znanosti otkriva veličinu i mudrost Božju, dobrotu Oca koji je udijelio ženinom organizmu tolike snage da se razvija, da se brani, da se spontano sam liječi itd. ⁷

Metoda je u skladu sa Sv. Pismom. Tekst Sv. Pisma danas se obično na bazi tekstualne kritike ovako prevodi: »Učinit ću muke tvojih trudnoća vrlo velikim; s mukom rađat ćeš djecu«. I na drugim mjestima Sv. Pismo konstatira činjenicu da boli prate ženin porođaj (Iz 26, 17; Jer 4,31; Iv 16,21).

Te riječi nijesu riječi prokletstva kojemu bi se morala podložiti svaka žena kao nekoj o s u d i. Niti su te riječi zapovijed, izražaj volje Svevišnjega sa bezuslovnim obaveznom snagom. Pogledajmo te riječi u perspektivi vjere. Da su praroditelji ostali u iskonskoj nevinosti, porođaj bi bio bezbolan. Dogodilo se protivno. Posve logično vrhovni Sudac sada kaže da će učiniti tako da priroda slijedi svoj tijek, tj. da porođaj bude popraćen bolima, pa i najtežim bolima, ako u pojedinim slučajevima budu opstojali neposredni uzroci tih boli, defekt u organizmu ili u funkcioniranju mišića uterusa.

Neposredni, dakle, izvor porođajnih boli jesu psihički ili fiziološki defekti u organizmu roditelja, a daljnji uzrok tih boli kršćanstvo gleda u iskonskom neredu, koji je uzrokom da je priroda puštena sebi, zakonu raspadanja, sukobu suprotnih snaga, dinamici smrti i života.

To isto možemo reći i za druge boli što pojedinac trpi. Neposredni uzrok tih boli naći ćemo u defektu pojedinca, a daljnji uzrok u neredu koji se krije u samoj prirodi, u strukturi čovječjeg tijela, u zakonima njegova umnažanja npr. u zakonima nasljeđa. Ako pojedina žena baštini zdrav organizam, ako je njena psihička struktura ekvilibrirana — porođajnih boli neće biti ili će biti lake naravi. I obratno.

Ne zaboravimo, uostalom, da tekst Sv. Pisma ne govori samo o mukama pri porođaju. Ono ističe da će i vrijeme graviditeta biti izloženo eventualnim mukama. Protegnimo to i dalje. Zar prehranjivanje, njegovanje, odgajanje djece neće biti izvorom tolikih muka za majku? Za majku i za oca?

Katoličko gledište. Ono se stvara na poznatim načelima o tumačenju Sv. Pisma. To tumačenje ne smije biti samo strogo tekstualno, nego se mora ravnati po svim pravilima tumačenja, npr. po analogiji vjere, po kontekstu, i uvijek u saglasnosti s Crkvenim Učiteljstvom (Denz Ind. syst. A 7bc).

To je razlog radi kojega katolici nijesu nikada smatrali nedopuštenim ublaživati boli, pa bile one i porođajne. ⁸ Odlučno ipak tumačenje toga pitanja

6. PALAZZINI — De Jorio, *Casus*, vol. I, str. 705, izdanje Marietti 1957.

7. PIJO XII, u govoru 29. IX 1949, AAS XLI (1949) 557—561.

8. Neki protestanti, naprotiv, nijesu smatrali dopuštenim ublaživati porođajne boli, jer su shvaćali Sv. Pismo previše literalno. Dogodilo se pak da je kraljica Viktorija rodila uz pomoć sredstava za

iznio je Pijo XII dne 8. I 1965. Taj govor zajedno s govorom od 29. IX 1949. baca potpuno svjetlo u pitanje tako da među katoličkim teolozima nema o pitanju nikakvih bitnih razmimoilaženja.

Kršćanstvo ne tumači bol i križ samo kao negativni element duhovnog života. Ako bol nije potrebna za osobnu izgradnju, za sačuvanje života milosti i slično, ne može se tvrditi da roditelj mora takvu bol prihvatiti. To vrijedi i za sve druge boli. Ako roditelj ne uspije steći bezbolnost ili uspije djelomično, njoj podnošenje te boli može postati izvorom velikih i brojnih blagodati. Velike su blagodati kršćanski podnesene boli. Tu ulazi pitanje duha pokore, afirmacije kršćanske duhovne jakosti, motiva vjere itd. Roditelj nije dužna da apsolutno prihvati porođajne boli niti kao savjet niti po diktatima askeze niti s naslova kršćanskog heroizma, jer ima pravo da postupa s boli kao sa sredstvom.

Zaključak. Kada raspravljamo o raznim sredstvima za ublažavanje ili odstranjivanje porođajnih boli moramo se jednostavno držati nauke o dopuštenosti čina s dvostrukim učinkom. Primjenjujući to na ovo pitanje reći ćemo: nijedno sredstvo ne može biti dopušteno ako ono po svojoj naravi ili u većini slučajeva stavlja u opasnost zdravlje majke ili djeteta, ili doprinosi tome da se izopače osjećaji majčinske ljubavi prema novorođenčetu.

Psihoprofilaktička metoda osvjetljuje ulogu prirode u fenomenu porođaja.⁹ Ona upozorava da se odbace kriva tumačenja o organskim osjećajima što prate fenomen porođaja, još više, ona nastoji da se isprave. Mnogo je ta metoda zaslužna što se vraća pažnja na to da se ukloni bestemeljni strah i neosnovana tjeskoba. Metoda izlazi u susret roditelji i usklađuje njezin rad s radom prirode. Omogućuje roditelji da sačuva duševni mir i vlast nad sobom. Povećaje roditelji svijest materinstva. Sve su to, veli Pijo XII, pozitivne vrednote kojima nema zamjerke, sve su to dobročinstva u prilog roditelja i potpuno su u skladu s voljom Stvoriteljevom.

Dr. J. Kuničić

ublaženje boli. Anglikanski teolozi odmah utihnuše. — Među ostalima koji su zabacivali bezbolno rađanje nalazi se i L. Tolstoj.

9. O psihoprofilaktičkoj metodi kao što i o drugim pograničnim pitanjima medicine i moralke potrebno je konsultirati stručnu literaturu. Na žalost nije moguće naći neko zadovoljavajuće rješenje. U **Medicinska Enciklopedija** Zagreb 1963, svezak 8, str. 122 i slijed. raspravlja se o pitanju, ali nije lako iz toga izvesti točan zaključak. Tu se npr. iznosi kako je ljudski porod postao delikatan događaj zbog uspravnog hoda (str. 122). Porođajne boli su »fiziološke« jer po pravilu postoje kod svakog porođaja, u većoj ili manjoj mjeri (str. 131). Te boli tako prate porođaj da nijesu podložne utjecaju volje (str. 130). Međutim, tvrdi se i ovo: »Mehanizam nastanka boli nije posve razjašnjen, kao ni inervacija uterusu« (str. 130).

Sve ovo što smo naveli kao da ide u prilog tradicionalnoj nauci da porođajne boli nijesu jedino plod straha, ali u istom kontekstu pisac ne samo hvali psihoprofilaktičku metodu nego tvrdi izričito i ovo: »Postojanje porođajne boli prenosi se predajom i iskustvom iz generacije u generaciju. Postepeno je i u današnjem ljudskom društvu stvoren pojam nepodnošljive porođajne boli« itd. (str. 131). Razumljivo da je liječniku glavno liječiti, stoga nikakvo čudo da ne zalazi u teoretska razglabanja. Razumljivo da se liječnik bavi porodništvom kao granom medicine. Dužnost mu je da proučava pravilne i patološke porođaje, proces trudnoće i puerperija. Liječnik pak nije pozvan da zalazi u filozofska i teološka pitanja. Kako je upadno nelogično tvrditi u istom kontekstu da su porođajne boli plod organske strukture tijela, fiziološka činjenica koju ženina volja ne može izmijeniti, a u isto vrijeme ustvrditi da je pojam porođajnih boli nastao predajom i iskustvom.

Koliko mi je poznato, kod nas je pitanje bezbolnog porođaja s katoličkog gledišta razvio Dr Vojko Devetak u svojoj doktorskoj radnji pod naslovom **BEZBOLNI POROĐAJ KROZ POVIJEST KAT. NAUKE**, Sibenik 1962.